

การถอดบทเรียนการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชากับปราชญ์ชาวบ้านสู่กิจกรรม
การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา*

TRANSCRIBING THE LESSONS LEARNED ACCORDING TO THE CONCEPT OF THE KING'S
PHILOSOPHY FROM FOLK PHILOSOPHER TO THE ACTIVITIES OF
TEACHING AND LEARNING SOCIAL STUDIES

อชิระ อุตมาน

Achira Uttaman

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University

Email: achirau@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชากับปราชญ์ชาวบ้านสู่กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อถอดบทเรียนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญตามแนวคิดศาสตร์พระราชากับปราชญ์ชาวบ้านที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น 2) เพื่อสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชากับปราชญ์ชาวบ้านในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จากปราชญ์ชาวบ้านที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างคือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 4 คน โดยการคัดเลือกจากปราชญ์ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จที่ได้นำศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาโครงการต่าง ๆ

ผลการวิจัย

1. การถอดบทเรียนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญตามแนวคิดศาสตร์พระราชามีผลดังนี้ 1.1) การทำงานร่วมกันผ่านการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันจนเกิดเป็นสมรรถนะที่สำคัญที่มีประโยชน์ต่อการทำงานและการดำเนินชีวิต 1.2) การแสดงตนด้วยการประพฤติและปฏิบัติ อย่างมีจริยธรรม และคุณธรรมที่ดีในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา อย่างเหมาะสม พร้อมด้วยการมีจิตอาสา เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 1.3) การแสวงหาความรู้ ด้วยการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอยู่เสมอเพื่อสะสมประสบการณ์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่ออธิบาย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และสังคม 1.4) การเป็นโลกที่ดีเคารพบรรทัดฐานทางสังคมที่กำหนดขึ้น เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เข้าใจถึงความแตกต่างโดยไม่ก่อปัญหาและความขัดแย้งด้วยใช้หลักธรรมที่ตนถนัดถือเพื่อการประพฤติ และปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

* Received March 22, 2023; Revised March 22, 2023; Accepted March 25, 2023

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จากปราชญ์ชาวบ้านที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนแบบประชาธิปไตยให้ผู้เรียนโต้แย้งกันด้วยเหตุผลและตามหลักการ เพื่อฝึกการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้โดยผู้สอนแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ให้คำปรึกษา ชี้แนะการทำงานของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการรู้จักคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติอย่างรอบคอบ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักบทบาทหน้าที่ หลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น และส่วนรวมผ่านการเสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียนด้วยการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักธรรมแต่ละศาสนา ที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับการดำเนินงานและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดจนผู้สอนแสดงการประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสม และมีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน

คำสำคัญ: การถอดบทเรียนการเรียนการสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชาจากปราชญ์ชาวบ้าน; กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา

ABSTRACT

Exposing the villagers' lessons in accordance with the king's concepts to social studies teaching and learning activities with the following study goal 1) To discard the local context-appropriate information, skills, and significant character traits taught by village elders that are in keeping with the king's concepts. 2) Using the wisdom of the people, develop teaching and learning guidelines that are appropriate to the local environment and are based on the king's concepts in the areas of social studies, religion, and culture. By choosing the successful villagers who have used the king's science in their daily lives and the creation of various initiatives, the sample group of 4 villagers was created.

Results of research

1. Exposing teachings in information, abilities, and significant traits in accordance with the king's science notion 1.1) By cooperating and setting goals through operational planning, everyone shares ideas until a significant performance that benefits both work and leisure is achieved. 1.2) Performance with good ethics and virtues in general personality, attire, verbal behavior, and volunteering received more benefits than their own benefits. 1.3) The constant pursuit of information by knowing in order to gain experience, knowledge, abilities, and desirable traits to explain, analyze, synthesize, and apply in order to address a variety of issues that affect oneself and society. 1.4) Living in a good way, honoring the established social

base, and loving yourself and others. By utilizing the rules they respect for behavior and acting in society joyfully, individuals may recognize the difference and avoid causing disputes and problems.

2. Instructional recommendations from village sages that are appropriate for the local setting and are based on the king's concepts in the areas of social studies, religion, and culture. Encourage students to use the process of seeking knowledge by the instructor by suggesting significant learning resources and finding materials equipment related to teaching and learning activities, offering advice, and creating an atmosphere in a democratic classroom for students to dispute for reason and in accordance with the principles to practice accepting each other's opinions. Making judgments, moving forward, being cautious, and considering your options are ways to avoid hurting others or the public by encouraging good behavior in your students while mixing morals and ethics in line with the tenets of each faith. which, in order to carry out the teaching and learning activities efficiently and effectively, is consistent and related to the learner's operations and lifestyle. The instructor should also act and behave in a way that is appropriate and nice to the students.

Keywords; The Concept of The King's Philosophy; The Activities of Teaching and Learning Social Studies

บทนำ

ครั้งเมื่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ พระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ชาวไทยมาตลอดพระชนมายุของพระองค์ โดยมีพระราชกรณียกิจที่สำคัญ คือ การเสด็จพระราชดำเนินเยือนประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ ดังในปฐมพระบรมราชโองการในระหว่างพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2493 ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชนชาวสยาม” ซึ่งในขณะนั้นสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยยังคงบอบช้ำจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาชนเดือดร้อน ชีวิตความเป็นอยู่แย่งฐานะยากจน ดังนั้น เมื่อเสด็จฯ กลับจากการไปศึกษาที่ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ ใน พ.ศ. 2493 จึงได้พระราชทานพระราชดำริในการช่วยเหลือพสกนิกรให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยพระองค์ทรงใช้ศาสตร์ความรู้แขนงต่าง ๆ มาบูรณาการในหลักการทรงงานของพระองค์ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

ในสภาวะสังคมไทยในปัจจุบันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เป็นแบบการก้าวกระโดด เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนการนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนา โดยการนำความรู้ในศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน หรือ 3 มิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สู่การพัฒนาประเทศให้มั่นคง ยั่งยืน ไปสู่การ

ปฏิบัติจริง ประกอบด้วยการนำองค์ความรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้หรือการพัฒนางาน องค์ความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้จากโครงการพระราชดำริ และอื่น ๆ รวมทั้งการนำองค์ความรู้ในวิธีทรงงานมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อการพัฒนาตนเองด้วยองค์ความรู้ตามศาสตร์พระราชา “เดินตามรอยเท้าพ่อ สานต่องานที่พ่อทำ” จากศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติได้มีบุคคลที่สำคัญของแต่ละท้องถิ่นของประเทศไทยที่ได้นำแนวคิด ศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ จนเป็นที่ประจักษ์ และยอมรับนั่นคือ “ปราชญ์ชาวบ้าน” บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญา หรือเป็นผู้นำภูมิปัญญาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้จนประสบความสำเร็จจากการเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมผ่านการแก้ปัญหา และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยนำศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เพื่อบูรณาการต่อยอด และพัฒนาภูมิปัญญาของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

ปราชญ์ชาวบ้านนอกจากจะเป็นผู้นำทางภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วจากผลงานเชิงประจักษ์เห็นได้ว่า ปราชญ์ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ได้นำแนวคิดศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการดำเนินงานในด้านต่างๆ จนประสบความสำเร็จ เช่น นายปริญญา นามเมืองรักษ์ ประธานเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติภาคอีสาน ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ คน อัก ถิ่น จ.สกลนคร ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การนำศาสตร์พระราชา และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวอีสานมาสู่การปฏิบัติ โดยนำหลัก 4 พอคือ พอกิน พอใช้ พออยู่ พอมีเงิน ไปพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ หลังจากทุ่มเทพากันนำ ศาสตร์พระราชา และภูมิปัญญาท้องถิ่นลงสู่การปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองจนเกิดผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ผ่านการเป็นวิทยากร ทั้งสอน และฝึกอบรมชาวบ้านให้พัฒนาอาชีพสร้างงาน และรายได้จากทรัพยากรของตัวเอง การณรงค้อีสานเขียวเพื่อให้อีสานอุดมสมบูรณ์

จากความสำเร็จของปราชญ์ชาวบ้านต่อการนำแนวคิดศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ นับได้ว่าเป็นบุคคลตัวอย่างที่ดีของชุมชนต่อการดำเนินชีวิตที่มีการเรียนรู้ และปรับตัวที่สอดคล้องกับลักษณะกายภาพ และลักษณะชีวภาพของท้องถิ่นผ่านการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า และคุณประโยชน์ต่อเยาวชนรุ่นหลังในการเรียนรู้พัฒนา และต่อยอด โดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้านเป็นบุคคลสำคัญต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ทางสังคมศึกษาที่สำคัญที่ให้ความรู้ สร้างทักษะ และคุณลักษณะที่ดีตามที่ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นต้องการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการถอดบทเรียนการเรียนการสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชาจากปราชญ์ชาวบ้านสู่กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาในสาระต่าง ๆ เนื่องจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่นตามสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนให้มีความรัก ความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคม จากความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว ปราชญ์บ้านนับได้ว่าเป็นบุคคลที่รวบรวมความรู้ทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สนใจได้ศึกษาหาความรู้

โดยการถอดบทเรียนการเรียนการสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชาจากปราชญ์ชาวบ้านสู่กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชา ปราชญ์ชาวบ้าน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบาย วิเคราะห์ และสังเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจาก บทความวารสาร สืบค้นข้อมูลจาก Internet และงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) การเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชาจากปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญ ตามแนวคิดศาสตร์พระราชาที่ปราชญ์ชาวบ้านได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ผล เพื่อสรุปไปสู่แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญตามแนวคิดศาสตร์พระราชาจากปราชญ์ชาวบ้านที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จากปราชญ์ชาวบ้านที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ 2. จัดทำแผนการดำเนินงาน 3. ออกแบบเครื่องมือในการวิจัย 4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 5. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ คือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 4 คน ได้แก่

1. นายโชคดี ปรโลกานนท์ ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
2. นายสงวน มงคลศรีพันธ์เลิศ ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
3. คุณคำพันธ์ เหล่าวงษ์ ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน
4. นายสมศักดิ์ เครือวัลย์ ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

โดยการคัดเลือกจากปราชญ์ชาวบ้านที่ประสบความสำเร็จที่ได้นำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาโครงการต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อถอดบทเรียนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญตามแนวคิดศาสตร์พระราชาจากปราชญ์ชาวบ้านที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

ตารางที่ 1 การถอดบทเรียนการเรียนรู้การสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชจากปราชญ์ชาวบ้าน

ปราชญ์ชาวบ้าน	แนวคิดศาสตร์พระราชจากปราชญ์ชาวบ้าน
นาย โชคดี ปรโลกานนท์ ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง	หลักคิดในการทำงานเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการฟื้นฟูป่า และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลรักษาป่า และส่งเสริมอาชีพเกษตรพึ่งพาตนเองลดการใช้ปัจจัยภายนอก หลักเลี้ยง และปลูกสตรอว์เบอร์รี สารเคมีในการเกษตร สร้างการเรียนรู้ สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายชุมชนนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการฟื้นฟูป่าเขาแมงมัว เพื่อจัดกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนทั่วประเทศในรูปแบบกิจกรรมค่ายเยาวชนได้มาศึกษาเรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกให้ สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการเรียนรู้ท้องถิ่น ส่งเสริมเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เครือข่ายเกษตรกรรมใหม่ในชุมชนนิคม ซึ่งได้มีการขยายผลองค์ความรู้ไปสู่สมาชิกชุมชนปราชญ์ เกิดเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดทักษะชีวิต และนำวิถีแห่งความพอเพียงมาเป็นเป้าหมายหลักของการดำเนินชีวิต
นาย สงวน มงคลศรีพันธุ์ สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง	โดยนำแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงสอนให้คิดเรื่องกิน ก่อนคิดเรื่องเงิน จึงเริ่มศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ และปฏิบัติจนตกผลึกทางความคิดควบคุม ด้วยความรู้ อยู่บนพื้นฐานความจริง กำกับด้วยคำว่า “พอ” ในปี 2544 ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ความรู้ อาทิเช่น การปลูกผักไฮโซ การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว แพะ แกะ การปลูกพืชผสมผสาน 1 ไร่ ไม่ยากไม่จน การเลี้ยงปลา บ่อสามด้าน การผลิตอาหารสัตว์ด้วยใบทางกล้วย/ใบทางปาล์ม การทำจุลินทรีย์หน่อกล้วย การทำแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ โดยนาย สงวนเป็นผู้อุทิศตนในการสร้างอาชีพแก่เกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเอง มีความ เชื่อในเรื่องของการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง มุ่งมั่นในการปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เกษตรกรรุ่นใหม่ พัฒนา ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชน

คุณ คำพันธ์ เหล่าวงษ์ ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน	แนวทางวางแผนงานสู่การพัฒนา จากที่ได้ศึกษาดูงาน อบรม ฝึกปฏิบัติจริง ค้นคว้า ลองผิดลองถูก จึงได้พยายาม ขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อต่ออุปสรรค สร้างเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ และสร้างการมีส่วนร่วมในครอบครัวประชุมครอบครัวเพื่อ สร้างความเข้าใจ สร้างความสามัคคี เสนอความคิดเห็น. แก้ปัญหาาร่วมกันสรุปบทเรียน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจถึงการ ดำเนินชีวิตที่ผ่านมาจากอดีตถึงปัจจุบันว่าอะไรเป็นอย่างไร ด้วยการวิเคราะห์ตนเอง ครอบครัว เพื่อให้รู้ว่าแต่ละคนมี อะไรดี อะไรไม่ดี สิ่งที่ไม่ดีแก้ไขอย่างไร สิ่งที่ดีจะนำมาใช้ ประโยชน์ได้อย่างไร
--	---

ตารางที่ 2 การสรุปแนวคิดศาสตร์พระราชามาจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อกำหนดเป็นสาระสำคัญของศาสตร์

พระราชามาจากปราชญ์ชาวบ้าน

สรุปแนวคิดศาสตร์พระราชามาจากปราชญ์ชาวบ้าน	สาระสำคัญศาสตร์พระราชามาจากปราชญ์ชาวบ้าน
ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน การทำงาน สร้างการเรียนรู้ สนับสนุนให้เกิด เครือข่ายชุมชน เรียนรู้เสริมสร้างจิตสำนึกให้สังคม ได้ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้ท้องถิ่น การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ จนเกิดทักษะชีวิต และนำวิถีแห่งความ พอเพียง มาเป็นเป้าหมาย เป็นหลักคิดแห่งการ ดำเนินชีวิต	การให้ความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันแบบบูรณา การ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำวิถีแห่งความ พอเพียง มาเป็นเป้าหมายหลักคิดแห่งการดำเนิน ชีวิตจนเกิดทักษะชีวิต
ให้ความสำคัญกับเรื่องของการทำให้อุเป็นแบบอย่าง ที่ดี โดยมุ่งมั่นในการปฏิบัติตัวเพื่อการเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่เกษตรกรรุ่นใหม่ พัฒนา ถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของชุมชน	การแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน พร้อมด้วยมีความมุ่งมั่นในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อ สาธารณะส่วนร่วม
เน้นการฝึกปฏิบัติจริง ค้นคว้า ลองผิดลองถูก มี ความพยายามขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อต่ออุปสรรค สร้างเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ และสร้างการมีส่วนร่วม ในครอบครัวประชุมครอบครัวเพื่อสร้างความเข้าใจ สร้างความสามัคคี เสนอความคิดเห็น แก้ปัญหา ร่วมกันสรุปบทเรียน	มีการฝึกฝนตนเองอยู่ตลอดเวลา ด้วยความเพียร พยายาม ไม่ท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น ประสบการณ์ ที่ดีที่เกิดจากการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางต่อการ สร้างความเข้าใจ พร้อมการเสนอความคิดเห็นที่มี เหตุผลต่อการแก้ปัญหาร่วมกัน

ความมีเหตุผล รู้เท่าทันปัจจัยภายนอกและภายใน สามารถนำมาแก้ไขและพัฒนาโดยการจัดแผนพัฒนา ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงานบนพื้นฐานของตนเอง เคารพ กฎ กติกา ระเบียบ วินัย ข้อกฎหมาย รู้จัดการวางแผนการใช้จ่าย ใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกัน ในการปฏิบัติตนตามอาชีพ มีความรอบรู้ รู้เขา รู้เรา รู้ความเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงของโลก ประเทศ ชุมชน และตัวเราเอง แล้วเตรียมความพร้อมในการ รับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งระยะสั้น และระยะยาว พร้อมด้วยการมีคุณธรรมตามหลักศาสนา

การเป็นพลโลกที่เข้มแข็งที่เคารพกฎ กติกา ระเบียบ วินัย ข้อกฎหมายของสังคม มีความรอบรู้ โดยรู้เขา รู้เรา รู้ความเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงของโลก ประเทศ ชุมชน และตัวเราเอง แล้วเตรียมความพร้อมในการรับกับสถานการณ์ต่างๆ ทั้งระยะสั้น และระยะยาว พร้อมด้วยการมีคุณธรรมตามหลักศาสนา

ตารางที่ 3 สารสำคัญศาสตร์พระราชามาจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อกำหนดเป็นหลักการศาสตร์พระราชามาจากปราชญ์ชาวบ้าน

สารสำคัญศาสตร์พระราชามาจากปราชญ์ชาวบ้าน

หลักการศาสตร์พระราชามาจากปราชญ์ชาวบ้าน

การให้ความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำวิถีแห่งความพอเพียง มาเป็นเป้าหมายหลักคิดแห่งการดำเนินชีวิต จนเกิดทักษะชีวิต

การทำงานร่วมกันผ่านการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกันจนเกิดเป็นสมรรถนะที่สำคัญที่มีประโยชน์ต่อการทำงานและการดำเนินชีวิต

การแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนพร้อมด้วยมีความมุ่งมั่นในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะส่วนร่วม

การแสดงตนด้วยการประพฤติและปฏิบัติ อย่างมีจริยธรรมและคุณธรรมที่ดีในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา อย่างเหมาะสม พร้อมด้วยการมีจิตอาสา เห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

มีการฝึกฝนตนเองอยู่ตลอดเวลา ด้วยความเพียรพยายาม ไม่ท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น ประสบการณ์ที่ดีที่เกิดจากการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางต่อการสร้างความเข้าใจ พร้อมการเสนอความคิดเห็นที่มีเหตุผลต่อการแก้ปัญหาาร่วมกัน

การแสวงหาความรู้ ด้วยการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอยู่เสมอ เพื่อสะสมประสบการณ์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่ออธิบาย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และสังคม

การเป็นพลโลกที่เข้มแข็งที่เคารพกฎ กติกา ระเบียบ วินัย ข้อกฎหมายของสังคม มีความรอบรู้ โดยรู้เขารู้เรา รู้ความเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงของโลก ประเทศ ชุมชน และตัวเราเอง แล้วเตรียมความพร้อมในการรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว พร้อมด้วยการมีคุณธรรมตามหลักศาสนา

การเป็นโลกที่ดีที่เคารพบรรทัดฐานทางสังคมที่กำหนดขึ้น เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เข้าใจถึงความแตกต่าง โดยไม่ก่อปัญหาและความขัดแย้ง ด้วยใช้หลักธรรมที่ตนเองนับถือเพื่อการประพฤติและปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. เพื่อสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จากปราชญ์ชาวบ้านที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น

จากการถอดบทเรียนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญตามแนวคิดศาสตร์พระราชาจากปราชญ์ชาวบ้านที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นจนได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาดังนี้

ตารางที่ 3 แนวทางในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา

หลักการศาสตร์พระราชาจากปราชญ์ชาวบ้าน	แนวทางในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา
การทำงานร่วมกันผ่านการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันจนเกิดเป็นสมรรถนะที่สำคัญที่มีประโยชน์ต่อการทำงานและการดำเนินชีวิต	• สร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนให้เป็นบรรยากาศประชาธิปไตยทั้งกิจกรรมที่เป็นรายบุคคลและภายในกลุ่มอย่างกัลยาณมิตรต่อกัน • ผู้สอนกระตุ้นด้วยการอธิบายให้ผู้เรียนทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนการสอนให้เข้าใจตรงกัน • สร้างบรรยากาศ และส่งเสริมให้ผู้เรียนโต้แย้งกันด้วยเหตุผลและหลักการ ไม่นำความรู้สึกส่วนตัวและอคติมาเกี่ยวข้อง • ผู้สอนคอยตั้งประเด็นคำถามเพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนเป็นระยะๆ

การแสดงตนด้วยการประพฤติและปฏิบัติ ด้วยการมี จริยธรรมและคุณธรรมที่ดีในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา อย่างเหมาะสม พร้อมด้วยการมีจิตอาสา การเห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

- ผู้สอนแสดงการประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมในด้านการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้วาจาที่สุภาพ รับผิดชอบ ปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็งมีความประพฤติเรียบร้อย และมีความเมตตากรุณาต่อผู้เรียน
- ผู้สอนเสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน โดยให้คำแนะนำ และ เชิญชวนให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะที่ดีต่อผู้เรียนเพื่อก่อให้เกิดสมรรถนะที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียน
- สร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรก คุณธรรมและจริยธรรมที่ดีกับผู้เรียนเป็นระยะๆ ตลอดจน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม ของครูในสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจ เลือกรูปแบบพฤติกรรมของตนเอง

การแสวงหาความรู้ ด้วยการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอยู่เสมอเพื่อสะสม ประสบการณ์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่ออธิบาย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ในการ แก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และสังคม

- ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ ด้วย การสอบถามจากผู้รู้ การศึกษาจากชนบทธรรมเนียม ประเพณี การใช้ประสบการณ์ วิธีการอนุมาน วิธีการอุปมาน และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการแสวงหาความรู้โดยใช้ หลักการเพื่อให้ได้ข้อสรุปของความรู้ต่างๆ
- ผู้สอนแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ อาทิ แหล่งเรียนรู้ที่ เป็นตัวบุคคล สถานที่ เพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ให้คำปรึกษา ชี้แนะ การทำงานของผู้เรียน
- จัดสภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดง ความคิด กล้าที่จะแสดงความคิด รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น พิจารณาความคิดผู้อื่นโดยใช้เหตุผล

การเป็นโลกที่ดี ที่เคารพบรรทัดฐานทางสังคมกำหนดขึ้น เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เข้าใจถึงความแตกต่าง โดยไม่สร้างปัญหาและความขัดแย้งด้วยใช้หลักธรรมที่ตนเองนับถือต่อการประพฤติและปฏิบัติตน

- ส่งเสริมให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการรู้จักคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติอย่างรอบคอบ คิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักบทบาทหน้าที่ หลีกเลี่ยง การก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและส่วนรวม
- ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการวางแผนทำงานร่วมกันอย่างตั้งใจ ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน ให้ความสำคัญกับเสียงส่วนน้อย เคารพกติกา รู้จัก ปฏิบัติตามเสียงฉันทามติเสียงข้างมากไม่หลีกเลี่ยงหรือเอาเปรียบผู้อื่น
- ครูสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนโดยสอดแทรก หลักธรรมแต่ละศาสนา ที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับการ ดำเนินงานและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนเพื่อให้การดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

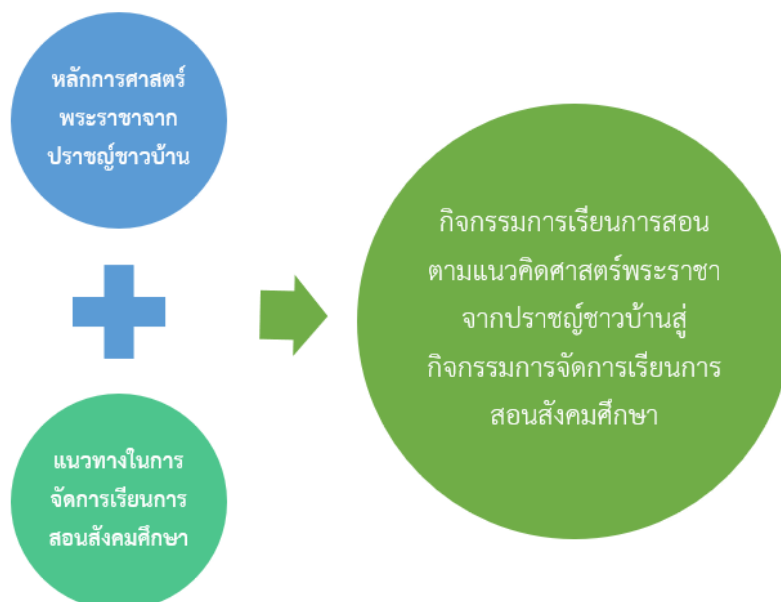
อภิปรายผลการวิจัย

จากหลักการศาสนาพระราชาจากปราชญ์ชาวบ้าน เห็นได้ว่าแนวคิดของปราชญ์ชาวบ้านผู้สะสม ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่มีการหล่อหลอม ซึมซับ บ่มเพาะ คั้นคว่ำ ทดลองโดยใช้ วิถีชีวิตของตนเองกลั่นกรองสิ่งที่มีคุณค่าแก่ ชีวิต แก่ผืนแผ่นดิน สืบทอดเป็นมรดก และสมบัติ ทางปัญญา ถ่ายทอดให้กับผู้อื่น จึงเป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนตนเอง เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความเข้าใจ เกี่ยวกับชุมชนอย่างถูกต้องประยุกต์ใช้ศาสตร์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมภายนอก สามารถสร้างพลังในการจัดการตนเองเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนนำมาซึ่งความ สงบ สุข และ เจริญก้าวหน้า อย่างมั่นคง และยั่งยืน ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ และสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาจาก การถอดบทเรียนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญตามแนวคิดศาสนาพระราชาจากปราชญ์ชาวบ้าน ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นโดยครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้าง และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นำไปสู่การเกิดสมรรถนะที่สำคัญตามที่สังคมต้องการ ด้วยการจัดการเรียน การสอนผ่านโมทัศน์ที่สำคัญต่างๆ อาทิ หน้าที่พลเมือง ศาสนา ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะแสวงหาความรู้จากสิ่งที่ตนเองสนใจ ด้วยการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอยู่เสมอเพื่อสะสม ประสบการณ์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่ออธิบาย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และสังคม โดยให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันวางแผนการ ดำเนินงาน กำหนดเป้าหมาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันตลอดจนการแสดงตนด้วยการประพฤติ และปฏิบัติด้วยการมีจริยธรรม และคุณธรรมที่ดีในด้าน การแต่งกาย กิริยา วาจา อย่างเหมาะสม พร้อมด้วย การมีจิตอาสาการเห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน จากลักษณะข้างต้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน เป็นพลโลกที่ดีที่เคารพบรรทัดฐานทางสังคมกำหนดขึ้นโดยเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่นเข้าใจถึงความ

แตกต่าง โดยไม่สร้างปัญหา และความขัดแย้งด้วยใช้หลักธรรมที่ตนเองนับถือต่อการประพฤติ และปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ความรู้การวิจัย

แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดศาสตร์พระราชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นการถอนบทเรียนจากปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ และประสบการณ์ที่ดำเนินงานใน กิจกรรมต่างๆ แนวทางดังกล่าวจึงเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดทักษะแสวงหาความรู้ จากสิ่งที่ตนเองสนใจ ด้วยการ เพื่ออธิบาย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และสังคม ตลอดจนการแสดงตนด้วยการประพฤติ และปฏิบัติด้วยการมีจริยธรรม และคุณธรรมที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 จึงมีข้อจำกัดในการดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ถ้ามีการลงพื้นที่จริงจะทำให้เห็นบริบทของท้องถิ่นที่รอบด้านมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการนำผลการวิจัยไปขยายผลในกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพของแนว ทางการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรใช้แนวคิดปราชญ์ชาวบ้านของประเทศต่าง ๆ ที่มีบริบทที่คล้ายกับประเทศไทยเพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างกัน
2. ควรมีการวิจัยต่อยอดเสริมทางบวกด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญอันจะนำมาสู่กิจกรรมการปฏิบัติจริงในภาคสนามของผู้เรียน

บรรณานุกรม

- คำพันธ์ เหล่าวงษ์. (2559). ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2559. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.moac.go.th/philosopher-philosopher-preview-382991791792>.
- โชคดี ปรโลกานนท์. (2556). ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.moac.go.th/philosopher->
- เดลินิวส์. (2562). สูดยอดปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำศาสตร์พระราชพัฒนาอีสาน. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/746295.philosopher-files-391491791796>.
- ศาสตร์พระราชสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. (2564). สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://web.parliament.go.th/view/7/nationalassembly/TH-TH>
- สงวน มงคลศรีพันธุ์. (2565). สงวน มงคลศรีพันธุ์ สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.chumphon.doae.go.th>.
- สมศักดิ์ เครือวัลย์. (2558). ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2558. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.moac.go.th/philosopher-philosopher-preview-382991791795>
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ และคนอื่นๆ. (2561, มีนาคม). บทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการตนเองของชุมชน. วารสารเกษมบัณฑิต. 19(พิเศษ). สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/article/view/110059/90159>